

DE KOR

maandorgaan van

"BIOLOGIA MARITIMA"

Nederlandse Vereniging van
Zee-aquariumliefhebbers

(Opgericht: 12 november 1939)

TIJDSCHRIFT VOOR ZEE-BIOLOGIE

JAARGANG 9, № 9, OCTOBER 1959

REDACTIE: H. Compaan

Abeelstraat 42, DEN HAAG

Tel.: na 18.30 uur 070 - 394935

VASTE MEDEWERKERS:

E.L. Hoog: veldwerk boven water;
tevens met vele anderen: tech-
nische verzorging en expeditie.

H.A. van Vlimmeren Jr.: duiken
en veldwerk onder water.

J.H. Kroon: aquariumfotografie.

Omslagontwerp : M.J. COMPAAAN.

IN DIT NUMMER o.a.:

Monstruositeiten bij zeeanemonen	175
Tepelhoren-namen	181
Zeeëgels	183
Rollende zeesterren	184
Aquarium in Noordwijk a.Z.	186
Groeisels in de bak	187
Boekennieuws	188
Filmvonden	192
"Vergadering"	III
Bibliotheek-aanwinsten	IV

MAG IK U VOORSTELLEN :

op deze bladzij: de redactie die mij opvolgen zal en, op bladzijde 186: Het Aquarium en Terrarium in Noordwijk aan Zee !

Ik heb het inderdaad over mijn opvolgers. Plotse-linge wijzigingen in mijn studie, die zich kort gele- den voltrokken, maken het voor mij onmogelijk nog zo veel tijd in DE KOR te steken, als tot nu toe. Met 't oog op de ve- die nog on- in de redac- liggen, is die wèl tijd thousiast is varing, be- wel zeér ge- niet te zeg- luut noodza- redactie is klinkt onge- we hoefden zoeken! De Vlimmeren en kwamen uit hun plannen aanbieden. Hun namen zullen u overigens wel bekend voorkomen, dunkt me.

ONDERZOEK OVER GEEL WATER !

Lezers, bij wie het water in de bak (zout en zoet!) duidelijk GEEL of BRUINIG is, en die bereid zijn om enkele liters voor onder- zoek af te staan, worden dringend verzocht zich in verbinding te stellen met

H. COMPAAAN

(redactie-adres)

le plannen, uitgevoerd tie-mappen een redactie heeft, en- en over er- schikt, toch wenst, om gen: abso- kelijk! Zo'n er nu! Het looflijk en niet eens te heren Van Van Doorne zich zelf ontvouwen en

Het was een pak van het hart. Juist ook, omdat de laatste maanden het nieuwe begin dat we dit jaar maak- ten, vrucht begon af te werpe . Een aantal bekende en kundige liefhebbers beloofde medewerking. Er begonnen nieuwe leden te komen, enzovoort.

De nieuwe redactie heeft in de eerste plaats UW steun nodig. Juist de doodgewone ervaringen en proble- men van u allen houden het blad actueel en geven de redactie een indruk van uw verlangens. Bovendien en voorál houdt het de redactie moreel op de been! Een aantal uiterst deskundige en ve rtrouwde mensen zijn bereid gevonden een redactie-advies-college te vormen,

zodat de redactie zich in de rug gedekt weet, voor uw lastige problemen. We hopen de groep nog uit te breiden en ik dank op deze plaats al vast voor de bereidwilligheid en de adviezen die ik reeds ontving. Als we allen naar vermogen er aan meewerken BLIJFT De Kor het beste zee-aquarium-tijdschrift.

Dan permitteer ik me nog de vrijheid om in het kort mijn visie te geven op de huidige stand van zaken in onze liefhebberij, een van de boeiendste hobbies die ik ken. Er zijn twee problemen. In de eerste plaats en het voornaamste: veel vooruitgang zal er nooit komen, zolang men in de liefhebberij persoonlijke belangen, kleingeestigheden en eerzucht vóór laat gaan. De eenheid (onder zó'n handje vol mensen !) is er volkomen door vernietigd. Het is een zinloze en beschamende toestand.

Verder ben ik er van overtuigd, dat men zich bij het inrichten van een zee-aquarium tot het uiterste moet beheersen. Nog steeds stopt men (vooral de beginners) veel te veel dieren in bak en bun. De zoetwaterregel van Murriss: "Eén gram vis op 3 L water" zou ik voor de aardigheid eens willen omvormen tot: "Eén gram zeebeest op 5 L zeewater". U kunt voor u zelf nagaan hoe ver we daar over heen zitten. Overigens zijn niet zozeer de dieren, als wel de wieren onze grootste zorg! Want de bakken waar Murriss het over heeft, hebben alle een behoorlijke plantengroei. Tenslotte: bestudeer het milieu van uw dieren zo veel mogelijk ter plaatse!

Dan rest me nog allen te bedanken, die me dit jaar hebben geholpen en moed ingesproken. Ik noem geen namen, maar ik meen het er niet minder om. Het is goed dat u, lezer, bedenkt dat als er niet een handje-vol liefhebbers altijd klaar stond, (het zijn ook gewone contributie-betalers!), u nooit ook maar één KOR zou hebben ontvangen en zult ontvangen. Door al deze en nog vele andere beslommingen is De Kor op het tijdschema achter geraakt. Hiervoor treft mijn opvolgers echter geen enkele blaam.

Sterkte, nieuwe redacteuren !

H.C.

KNOPVORMING EN DUBBELMONDIGHEID BIJ ZEE-ANEMONEN

door: O. van Soldt en H. Tak

De redactie van "Het Zeepaard" stelde in het mrt-nummer vast, dat twee paarde-anemoontjes (*Actinia equina*) een gemeenschappelijke voet hadden en dus.....(??) in deling waren!

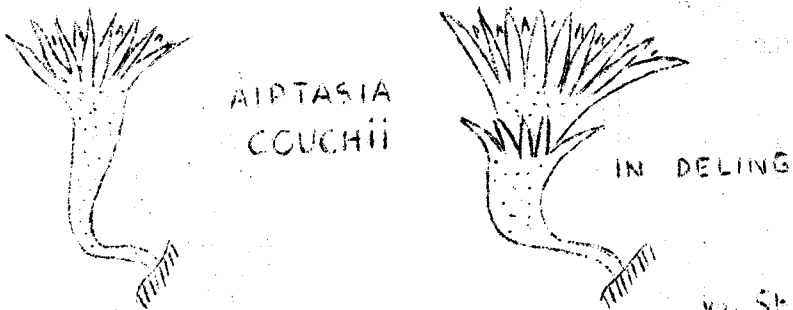
Door verschillende onderzoekers, zoals Carlgren, Stephenson, Pax en ook door verscheidene aquarium-liefhebbers is opgemerkt, dat zo'n knopvorming (in het aquarium) nimmer in deling overging. Mogen wij aannemen, dat dit ook in de vrije natuur niet gebeurt? Zelf bezitten wij sinds 1955 een edelsteen-dragende anemoon, *Bunodactus verrucosa*, die van ongeveer 1 cm uitgegroeid is tot 12 cm, maar deze twee-mondige anemoon heeft zich nooit gedeeld. Vele anderen die twee-mondige anemonen in hun bak hadden, constateerden wel normale groei, maar nimmer een deling. Wij houden ons hier aan de uitspraak van Prof. Stephenson en Prof. Pax, die als regel voor de voortplanting bij de meeste anemonen vaststelden, dat levendbarende anemonen, zich niet door scheuring of deling kunnen voortplanten. Wel kan bij levendbarende en eierbarende twee-mondigheid voorkomen, maar niet als begin van een deling.

Laten wij eerst even vaststellen, dat er een wezenlijk verschil bestaat tussen lengtedeling, zoals wij die kennen van *Anemonia sulcata* (wasroos) en de dwarsdeling, zoals bij de *Metridium senile* (zee-anjelier). Bij de *sulcata* wordt van buiten gezien, een deel van de mondschijf en de tentakels gedeeld, waarbij alleen het scheurvlak herstelt bij de beide nieuwe dieren. Bij de anjelieren echter, wordt een deel van de voet afgescheurd en dit deel of deze deeltjes regenereren tot een compleet dier, met mondschijf en tentakels, die eerst niet aanwezig waren. Bij de tweemondige is het geheel anders, daar is een tweede mond en soms een tweede tentakelkrans al aanwezig op één voet. Wij willen dat zien als een misvorming, zoals wij die kennen van

kinderen met 6 vingers aan een hand, kalveren met twee koppen, gevorkte tentakels bij anemonen enz. Wij moeten dus zeggen: een misvorming in de natuur en afwijking van het normale.

De zesde arm bij een zeester, is volgens onze bescheiden mening hieronder zeker niet te rekenen, omdat dit een regeneratiefout is, die wij goed kennen van de planaria en de hydra.

Stephenson geeft in zijn boek "The British Sea Anemones" nog een derde soort deling aan, nl. de horizontale dwars-deling van de *Aiptasia couchii*, de hardlopende trompet-anemoon, zoals wij hem noemen.

Persoonlijk maakten wij een erg vreemde deling van de *Aiptasia* mee. Een mooi exemplaar begon op zeker moment te verschrompelen, net of hij ging verslijmen; er kwamen witte draden bij de mondopening en hij liet los van zijn ondergrond. Nu is dat substraat voor een *Aiptasia* toch maar erg tijdelijk, want hij verplaatst zich voortdurend. De anemoon was tot een vijfde van zijn oorspronkelijke grootte ingekrompen en had nog maar drie stompe bolletjes als tentakels over. De maag werd als het bekende "blaasgom" uitgestulpt en hij dwaalde los door de gehele bak. Dit bleef zo enige dagen en hij leek ten dode opgeschreven, maar..... de *Aiptasia* bleef leven en de tentakels groeiden weer aan; steeds nieuwe knobbels werden ontdekt en hoewel geen voedselopname kon worden vastgesteld, groeide hij weer

zichtbaar. Hij vond weer een substraat en verplaatste zich nu niet. Het meest vreemde was echter, dat er enige kleine Aiptasia in de bak werden ontdekt, ook met een bolronde maag, knobbeltentakels, van pl.m. 7 mm, die o.i. alleen maar een ongeslachtelijke voortplanting kunnen zijn van de delende (herstellende) grote Aiptasia.

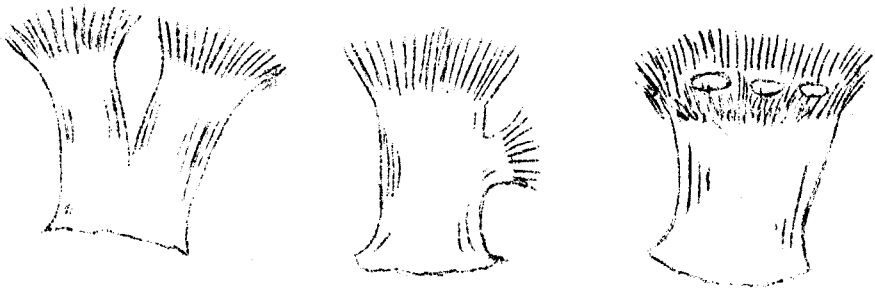
Laten wij echter terug keren tot onze tweemondigheid en enige persoonlijke waarnemingen noemen.

1. De twee monden of koppen van de anemoon groeien vrijwel even hard.
2. Onafhankelijk kan de ene mond voedsel opnemen, zonder dat dit de andere mond beroerde. Dit kennen wij ook van de tentakels der normale anemonen. Alleen die tentakel die beroerd wordt, reageert. Pas later reageert het hele dier, door de overige tentakels naar binnen te vouwen bij een grote prooi.
3. De twee monden staan ALTIJD samen open of zijn beide gesloten.
4. Nog nimmer heeft een van mijn tweemondige zich ook maar een cm verplaatst.
5. Levend gebaarde jongen van de *Bunodactus verrucosa* en *Actinia equina* waren normale dieren. Slechts één had abnormaal grote gevorkte tentakels.

En wat zeggen nu de wetenschapsmensen en grote onderzoekers over deze nog steeds niet opgehelderde abnormaliteit? Want in 1700 was er reeds een monnik die zich met dit vraagstuk bezig hield. Stephenson memoreert op blz. 228, dat de *Metridium senile* ovipaar is, maar ook en vooral, zich door laceratie (afscheuren of achterlaten van een deel) kan voortplanten. Maar hij stelt vast, dat tweemondigheid geen vorm van langzame deling is, maar een gevolg van een embryonale misvorming. R. Buchsbaum zegt op blz. 28-I bij de afbeelding van een tweemondige *Metridium senile* "Delende anemoon. Na enige tijd zal de deling zich voortzetten en twee afzonderlijke anemonen vormen." (Enige grond voor deze voorspelling

lijkt ons (v. Soldt en Tak) niet aanwezig.)
In "Das See-Aquarium" van Febr. '54, meldt Von Kurt, dat hij reeds vier maanden een twee-mondige *Actinia equina* bezit, die wel goed groeit, maar zich niet deelt. De heer Tak nam in 1958 waar, dat in "Het Zee-aquarium" te Scheveningen bij de geboorte van tientallen, levende *Actinia equina*, er één was met twee monden. Jammer genoeg, is er toen verder geen aandacht aan dit dier geschonken. Wel moeten wij vaststellen, dat deze anemoon dus reeds twee-mondig op de wereld kwam, zoals ook vermoedelijk de *Bunodactus* van Dhr v. Soldt. Deze was ook maar ongeveer 1 cm groot toen hij in de bak werd ontdekt; wederom wel groei maar nooit deling vastgesteld tot op dit moment. Zij of hij met twee monden verkeert nog steeds in blakende welstand.

Entrop in Vita Marina vertelde dat hij jaren lang twee-mondigen had, maar nooit een deling heeft waargenomen. Volgens Entrop bestaan er zelfs anjelieren met 3 monden en een tentakelkrans, ook echte knopvorming, dit in afwijking van de "normale" vorm van twee monden op één stam.

Volgens Maurice Burton in "The margins of the seas" is bij scheuring en deling het geslacht van het oorspronkelijke dier hetzelfde bij de deeldieren. Tot in stand houden van een levensvatbare generatie is af en toe een eier-voortplanting van een vader

en moeder dier nodig. Zolang er ongeslachtelijke voortplanting plaats vindt, zijn er geen mutatie's of voortgang in evolutie; wel kunnen er monstruositeiten optreden. Volgens Carlgren ontstaat tweemondigheid bij de anjelieren, doordat een (reeds plaats gehad hebbende) scheuring tweemondig regeneert. Hij zegt dus niet dat deze misvorming zich nogmaals deelt. Opmerkelijk is, dat van de wasroos (*Anemonia sulcata*) die wij als een vaak delende anemoon kennen, tweemondigheid nooit vermeld is of waargenomen. Juist bij deze, zou men toch een niet voortgezette deling wel eens opgemerkt moeten hebben, met als resultaat een tweemondige. Volgens Prof. Pax in *Vita Marina* van sept. 1955 sluit levendbaarheid bij vele anemonen de ongeslachtelijke voortplanting uit. Van Rossum geeft in *V.M.* febr. 1959 een hypothese met tekeningen, maar..... zijn beschadigde anemonen regenereren niet tweemondig, nog minder delen zij zich. Al zal natuurlijk wel - bij een dier dat een groot regeneratievermogen heeft - een misregeneratie kunnen optreden.

Slechts één keer maakten wij de deling van een *sulcata* mee, die slechts 2 cm groot was. Wij meenden altijd, dat alleen volwassen *sulcata*'s zich deelden. De betreffende kleine *sulcata* vertoonde plotseling wat witte draadjes bij de mondopening en na een kwartier waren er twee afzonderlijke *sulcata*'s, die heel vreemd, ieder voor zich bijna even groot waren als het oorspronkelijke dier.

Op blz. 160 van Stephenson's boek wordt voor de *Bunodactus* alleen maar levendbaarheid als voortplanting genoemd; deling komt bij de anemonen blijkbaar niet voor of is nooit waargenomen. Op blz. 119 zegt hij over de tweemondigheid bij *Actinia equina*, dat waarnemingen over tweemondigheid neerkomen op de ontwikkeling van embryonale misvormingen, maar geen knopvorming als vorm van voortplanting of begin van deling.

Over de voortplanting van anemonen en vooral het behoud van het natuurlijk en biologisch evenwicht zouden nog vele vragen kunnen worden opgeworpen.

Want het is toch wel vreemd, dat anemonen die bij de meeste zeedieren net zo zeer in trek zijn, als een bos brandnetels bij de mensen, onze gehele kust niet overwoekeren? Ze hebben niet zo veel vijanden, ze kunnen zich levendbarend, door eieren en ongeslachtelijk voortplanten. Ze leven lang, sommige in aquaria wel 70 jaar. Ze zijn aan weinig ziekteverschijnselen onderhevig en bij verwonding kunnen ze nog regenereren ook. Waarschijnlijk moet er van het jongbroed een ongelofelijk aantal verloren gaan. In het "Zeeaquarium" was een bakje van 50 cm totaal ondoorzichtig geworden, toen een parasietanemoon zijn eieren afgestoten had. Dat moeten er miljoenen geweest zijn. Natuurlijk zal het in de natuur lukraak zijn of er ook sperma bijkomt, maar bij een concentratie van een zekere soort lijkt ons dit ook wel verzekerd.

Resumerend na al het bovenstaande is het onze bescheiden mening, dat twee-mondigheid of knopvorming niets te maken hebben met een regeneratiefout, nog minder met een begin van deling of enige geslachtelijke voortplanting. Wellicht kunnen meer competente liefhebbers ons toch nog tot andere gedachten brengen. Wij staan er met heel onze aandacht voor open.

nogmaals:

HET CENTRAAL SYSTEEM van de S.W.G.

Het invulformuliertje, dat in het vorige nummer afgedrukt is, is inderdaad bestemd om gebruikt te worden. Mocht u er niet genoeg aan hebben, op de redactie ligt nog een hele voorraad! Als u een melding heeft opgezonden, krijgt u automatisch een paar nieuwe formuliertjes terug.

Waar blijven overigens de meldingen van de LEVENDE ZEEDAHLIA'S en ZEE-APPELTJES, die door velen in Hoek van Holland zijn gevonden gedurende de afgelopen weken?! En van nog veel meer belangrijke vondsten van dit jaar?

DE WETENSCHAPPELIJKE NAAM VAN DE TEPELHORENS

Ingvar Kristensen, Bussum

Ieder die zich met biologische problemen bezig houdt ontdekt al gauw, hoe noodzakelijk het is dat hij precies weet, welke soort hij voor zich heeft. Ten eerste is het voor elk onderzoek van het grootste belang, dat men niet met dieren behorend tot twee of meer verschillende soorten werkt - iets wat zelfs aan onze universiteiten nog wel voorkomt -, en ten tweede moet men zijn eigen waarnemingen aan die van anderen kunnen toetsen, en dan is het zaak dat het dier door alle auteurs met dezelfde naam genoteerd is.

Een soort wordt sedert de tijd van Linné (1758) met twee namen aangeduid:

- 1e) de geslachtsnaam (genus-naam), bijv. *Polinices*
(met hoofdletter)
- 2e) de soortsnaam (species-naam), bijv. *catena*
(zonder hoofdletter)

en eventueel hierachter nog een ondersoortsnaam (subspecies-naam), bijv. *alderi*. Mevrouw van der Feen, Zoologisch Museum te Amsterdam, die zo vriendelijk was ons nader over deze kwestie in te lichten, geeft ons als de juiste (?) naam voor onze tepelhorens op:

Gewone Tepelhoren: *Polinices catena*,

Glanzende Tepelhoren: *Polinices poliana alderi*.

Van deze laatste soort bestaat bovendien nog een witte vorm, die kan worden aangeduid als *Polinices poliana alderi forma nitida*.

Aanvankelijk werd aan alle Tepelhorenachtigen de geslachtsnaam *Natica* gegeven (dat was door Scopoli in 1777). In dit geslacht werden zowel de soorten met kalkdekseltje als de soorten met een hoornig dekseltje ondergebracht. Het verschil tussen kalkdeksel en hoorndeksel vonden Montfort (1810) en Gray (1847) echter een zo belangrijk onderscheid, dat zij het geslacht *Natica* in drieën splitsten, waarbij de naam *Natica* behouden bleef voor de soorten

met een kalkdeksel, terwijl voor de europese slakken met een hoorndeksel, waartoe de hollandse Tepelhorens behoren, de naam *Polinices* werd ingevoerd, en voor de amerikaanse hoorndekselslakken die in ander opzicht weer van de onze afwijken, de naam *Lunatia*.

En hiermee ligt de weg naar verwarring wijd open. want ieder die het met de opsplitsing van het oude geslacht *Natica* niet eens is, blijft tegen alle *Tepelhorens Natica* zeggen, anderen daarentegen noemen de soorten met hoorndeksel *Polinices* of *Lunatic*. In zulke gevallen kan de definitieve oplossing lang op zich laten wachten, maar daarover straks.

Met de soortsnamen van onze *Tepelhorens* ligt de zaak weer anders dan bij de geslachtsnaam. In de laatste twee eeuwen zijn onze *Tepelhorens* ook een paar maal onder een verschillende soortnaam beschreven en dezelfde soort kwam daarmee dus in het bezit van meer dan één naam. Volgens de internationaal vastgestelde regels dienen wij dan de oudste soortnaam te gebruiken. Dat houdt in, dat zelfs al heeft een dier bijv. tientallen jaren de soortnaam *monilifera* gedragen, die hem in 1822 door Lamarck gegeven werd, deze naam toch moet wijken voor *catena* de naam die de soort reeds in 1778 van Da Costa kreeg.

De kleine Glanzende *Tepelhoren* uit de Middellands Zee kreeg in 1830 van Della Chiaje de soortnaam *poliana*. Aan de Atlantische exemplaren gaf Forbes in 1838 de soortnaam *alderi*. Tegenwoordig degraderen wij deze soortonderscheiding tot die van ondersoorten en spreken dan van *P. poliana poliana* voor de Middellandse Zee-soort en van *P. poliana alderi* voor de Atlantische soort. De witte exemplaren die reeds in 1802 van Donovan de soortnaam *nitida* kregen, verschillen in alleen dit ene kenmerk van de gekleurde exemplaren, en dat verschil is niet voldoende om er een aparte soortnaam of ondersoortnaam aan te geven, zodat men deze witte dieren alleen aanduidt met de toevoeging *forma nitida*.

Hierbij zal het u misschien opvallen, dat de witte vorm dus eerder een wetenschappelijke naam kreeg dan de gekleurde dieren, en de naam van de witte dieren heeft dus onbetwist de oudste rechten. Hoewel het een beetje onzinnig lijkt alle namen om deze reden weer om te gooien, zal straks een auteur, die de regels streng toepast - en dat doen alle systematici - de witte tepelhoren als eerst beschreven exemplaar van de soort de hem dan ook toekomstige naam van *P. nitida nitida* verlenen, terwijl de gekleurde atlantische vorm dan de naam *P. nitida nitida forma alderi* krijgt, en de Middell. Zee-dieren de naam *P. nitida poliana*. Maar Mevrouw van der Feen zei, dat zij deze consequentie nog niet geheel kon overzien.....

Tenslotte zijn er, zoals gezegd, nog veel meer Tepelhoren-soorten die niet aan onze kust voorkomen, waaronder ook twee Amerikaanse soorten, die Rachel Carson noemt: *duplicata* en *heros*.

Ofschoon voor de naamgeving van dieren logische regels zijn opgesteld, duiken bij het in toepassing brengen van deze regels telkens moeilijkheden op. Wel ligt het in de bedoeling "te zijner tijd" voor alle dieren de naam onwrikbaar vast te leggen, juist met het oog op de vele gevallen waarin anders steeds twijfel en dus verwarring zou blijven bestaan. Reeds voor enkele soorten is de naam nu reeds definitief vastgelegd, maar dat is helaas alleen nog maar het geval bij minder dan 1% van alle diersoorten, en daaronder vallen onze Tepelhorens helaas nog niet.

ZEEGELS IN DE BAK ZIJN ALS KOEIEN IN DE WET

W.W.Hinners

Altijd zeiden we tegen elkaar als er veel alg in de bak was: "een paar handjes alikruiken erin, dan verdwijnt het groen". Inderdaad, het hielp even, want het vers aangerukte alikruikenleger begon met enthousiasme te schrapen, doch na enige tijd stopten ze er beslist mee om dan weken boven het water stil te zitten; de algbegroeiing tierde dan welig onge-

stoord verder. Totdat we verleden jaar oktober een excursie naar Sas van Goes ("Goesse Sas") ondernamen en ik daar tijdens het veldwerk een tiental zeeegeltjes van $+ \frac{1}{2} - 1\frac{1}{2}$ cm verzamelde. Behalve dat ze zeer voorspoedig groeien (slechts 3 zijn er dood gegaan), blijken de diertjes, planmatig van boven af beginnend, de bealging grondig op te ruimen en blijven daar tot nu toe tot mijn volle tevredenheid steeds mee doorgaan. Ze zijn interessant om ze onder de loupe te nemen als er een op de voorruit zit. Ook hun manier om zich te camoufleren is grappig. Als we weer de Oosterschelde aandoen zullen we trachten om er nog een stel te vinden, want er zit genoeg al in m'n bak voor wel honderd zeeegels.

ROLLENDE ZEESTERREN

H.A.v.Vlimmeren Jr.

Tijdens een duiktocht medio juli bij de Noorderpier van Hoek van Holland vonden enkele duikers op de bodem tijdens de kentering een enorme hoeveelheid zeesterren. De zeesterren scharrelden rustig rond over de bodem.

Toen men na een half uur weer over deze plek zwom, terwijl inmiddels de vloed tamelijk sterk was gaan stromen, zag men plotseling iets zeer bijzonders gebeuren.

Binnen enkele minuten deden vrijwel alle zeesterren hun armen omhoog en maakten zo een bolletje van zichzelf met de zuigvoetjes aan de buitenkant. Op het moment dat ze geheel rond waren, werden ze door de vloedstroom met een tamelijk hoge snelheid meegesleurd. Vanzelfsprekend was het een erg merkwaardig gezicht om zo honderden zeesterren te zien voortrollen. Zo na en dan deed er een de armen weer normaal en bleef even liggen. Dit duurde echter maar kort, want de ster rolde zich weer spoedig op en rolde met de grote troep mee.

Aangezien de stroming gevaarlijk sterk werd en de duikers te ver uit de kust raakten, moest de achtervolging worden stopgezet, zodat we niet weten

hoe deze massa-migratie afliep.

Zijn er misschien lezers die ons over dit ongewone verschijnsel iets meer kunnen vertellen?

SLECHT NIEUWS OVER DE KOFFIEHOEK

H.A.v.Vlimmeren Jr.

In de herfst van 1958 en in de loop van 1959 hebben we tijdens onze tochten door Zeeland meerdere malen een bezoek gebracht aan de Koffiehoek op Tholen.

Tot onze spijt hebben we moeten constateren, dat de rijkdom aan dieren daar zeer sterk aan het verminderen is.

In de herfst van '58 hebben we daar 1 dahlia en flink wat botervissen gevonden, maar verder was er niets dat het vermelden waard is. Over de oorzaak van deze teruggang is ons niets bekend.

Op het ogenblik (augustus) is de situatie echter zo, dat een verzamelexcursie naar deze, vroeger zo rijke plaats, haast niet meer de moeite waard is.

NEDERLANDSE BOND voor ONDERWATERSPORT.

Op 14 november j.l. werd te Den Haag opgericht de Nederlandse Bond voor Onderwatersport, een overkoepelende organisatie, waarbij alle nederlandse onafhankelijke amateur-duikverenigingen zich hebben aangesloten. Leden van BM die meer gegevens over deze Bond wensen te ontvangen, dienen zich te wenden tot het secretariaat: Postbus 1341, AMSTERDAM.

COPIJ is een prettige verrassing voor de redactie en een GESCHENK aan al uw medelezers en zee-aquariumliefhebbers!

HEBT U PROBLEMEN, VRAAG IN DE KOR OM RAAD;
ZIJN ZE OPGELOST, VERTEL DAN UW LOTGENOTEN: HÓE !

EEN PUBLIEK AQUARIUM IN NOORDWIJK !

Deze zomer heeft, zonder veel tam-tam, proefgedraaid: het nieuwe aquarium en terrarium in Noordwijk aan Zee. Het is gevestigd in een houten gebouw, naast de bioscoop. De enthousiaste en onverwoestbare directeur, de heer P.Hillebrands, kwam ongeveer een jaar geleden uit Indonesië en beschikt over tientallen jaren tropen-ervaring in deze branche. Hij is hier opnieuw begonnen, en deze zomer heeft hij bekeken, "of er iets in zat". Hij is vol goede moed; in de paar maanden dat hij open is geweest, kwamen er ondanks het zeer warme weer duizenden bezoekers, die allen enthousiast waren over de zoet- en zoutwaterbakken en de terraria, waarin ^{veel}verschiedene zeer zeldzame dieren huisden. De zaak wordt nu verbouwd en geheel ingericht volgens de (zeer vooruitstrevende en van scherp inzicht getuigende) ideeën van de heer Hillebrands en hij hoopt eind maart 1960 weer te openen, met meer publiciteit en nog meer zeebakken.

De heer Hillebrands is donateur van BM geworden en heeft enkele zeer belangwekkende plannen. In de eerste plaats stelt hij zich voor zo nu en dan in DE KOR te gaan schrijven, en in de tweede plaats wil hij dieren gaan leveren; voor de leden van BM tegen zo billijk mogelijke prijzen. Hij wil echter eerst een soort marktanalyse plegen, en vraagt aan u, om hem uw belangstelling mede te delen. Dan kan hij trachten daar rekening mee te houden. Zijn prijslijsten komen t.z.t. in DE KOR te liggen.

Voor de import zou ik speciaal in ieders aandacht willen brengen:

TROPISCHE CAULERPA-SOORTEN !

en event. andere tropische wieren en planten, die het in een zeebak goed doen. Ook andere dieren dan uitsluitend tropische zee-vissen. Dan zou misschien eindelijk een nieuw tijdperk in de tropische zee-aquariumliefhebberij kunnen aanbreken.

Schrijf uw wensen aan de heer P.Hillebrands,
van de Mortelstraat 85, NOORDWIJK.

H.C.

EXPERIMENT IN VEELVOUD

Onze waarnemingen en resultaten betreffende plantengroei in het aquarium verlopen totnogtoe naar wens. Nu is het echter jammer, dat we maar één aquarium hebben met één stel factoren aan licht, temperatuur enzovoort.

Om sneller tot een beter idee te komen van de microflora en -fauna en de plantengroei in zee-aquaria, doen wij u het volgende verzoek:

Zou elke lezer-zeeaquariumhouder die dit leest en voor het idee voelt ons een kaartje met naam en adres willen sturen? Hij ontvangt dan een buisje met gefrankeerde terugzend-envelop. Nu zouden we graag van alle "groeisels" in uw aquarium, dat wil zeggen vormsels die in uw aquarium zijn ontstaan! een klein plukje willen hebben, liefst samen met een theelepeltje opgezogen bodemvuil. Onder een plukje verstaan we een hoeveelheid gelijk aan de kwast van een middelfijn penseeltje. Het geheel graag gedrenkt in zeewater.

Dan gaarne uw vermelding van de diepte van uw aquarium, doorluchting, temperatuur en vooral: hoeveelheid en soort van kunstverlichting.

Als tegenprestatie ontvangt u dan t.z.t. een schets van het gevondene met - voor zover ons mogelijk - een determinatie van de soort of familie van de gevonden wiertjes etc.

Over het resultaat van al die waarnemingen (liefst vele!) hoort u dan weer uitgebreid in dit blad.

Wie helpt ons?

A. Amir
Tolsteegplantsoen 4^{III}
Utrecht

BOEKBESPREKINGEN

THE OPEN SEA

Sir Alister C. Hardy

Collins, London, "New Naturalist Series"

Deel I: "The World of Plankton", 1956

XV + 335 pag.; 16x22 cm; 142 gekleurde afbeeldingen, 67 zw.-w.-foto's, 300 tekeningen, index, f 18,-.

Deel II: "Fish and Fisheries", 1959

XIV + 322 pag.; 16x22 cm; een zelfde onoemelijke hoeveelheid illustraties, index, f 18,-.

The New Naturalist Series, uitgegeven door Collins, Engeland, is een (zich nog steeds uitbreidende) verzameling boekwerken die zich ten doel stelt flora, fauna en structuur van de Britse Eilanden te beschrijven voor de liefhebber die er tijdens de wandeling of thuis in een gemakkelijke stoel mee geconfronteerd wordt en die er meer van wil weten.

The Sea Shore, nu al weer jaren geleden uitgekomen, is er een deel van (deel 12 om precies te zijn). Dit boek behoeft bij u geen introductie meer. Het gaat nu om twee nieuwe boeken, waarmee wij zeeliefhebbers danig worden verwend. Na jaren schrijven, schetsen en corrigeren, zo tussen zijn eigenlijke werk door, slaagde Sir Alister Hardy er in aan het verzoek van de uitgever te voldoen: THE OPEN SEA, deel 1: The world of plankton, deel 2: Fish and fisheries, was het resultaat.

Wanneer we denken aan een populair-wetenschappelijk boek, dan zien we een of andere erg-deskundige die zich mild glimlachend over de domme massa buigt, alle moeite doende toch vooral eenvoudig en begrijpelijk te zijn; of ook wel iemand die in een stug tempo en een slaapverwekkende stijl een brok vakkennis ten beste geeft.

Hoe anders is het hier! We zijn de zwijgende getuige van gesprekken die Sir Alister Hardy heeft met zee-lui, biologen en vakbroekers. Gesprekken waarin hij dierbare herinneringen ophaalt aan ontdekkingsreizen met de Discovery en andere schepen, waarin hij enthousiast vertelt over de structuur en gedragingen van vele zeedieren, maar ook horen we hem verzuchtingen slaken over de vele moeilijkheden die op zijn pad verschenen, over mislukkingen en over de talrijke zaken die nog altijd een volstrekt geheim zijn gebleven.

Uit deze gesprekken rijst het beeld op van een man, die van zijn liefhebberij zijn vak maakte, die zich de feiten klaar voor ogen stelt, tegelijk een hartstochtelijk genietter van alles wat de zee te bieden heeft. En altijd wordt elk feit getoetst aan zijn betekenis in het geheel. Dit maakt, dat we aldoor de grote zee zien, waaruit we plankton scheppen of dieren opvissen die we na bestudering weer in het zilte nat terugwerpen.

Laat u overigens door deze voorstelling van zaken niet misleiden. De belangrijkste vondsten van de laatste twintig jaar zijn in het boek verwerkt, evenals talrijke monografieën, mededelingen en proefnemingen, steeds met volledige vermelding van bron en herkomst.

Voor wie dat belangrijk vindt: in deze boeken is een ongehoorde schat aan feiten, dierbeschrijvingen en nauwkeurige determinatie bijeengebracht. Een deel van het plankton vormt bijvoorbeeld het legioen schaaldiertjes als vlokreeften e.d. Welnu, in *The world of plankton* worden alle families gedetermineerd en afgebeeld met hun voornaamste vertegenwoordigers op een dermate grondige wijze, dat de toekomstige verzamelaar of bestudeerder van deze orde meteen goed in het zadel zit. Hetzelfde geldt voor hen die thuis willen raken in de microscopische chaos van cencellige plantjes en dieren die het eigenlijke plankton uitmaken. De schrijver heeft het begrip plankton: al wat door de stroom wordt meegevoerd - echter zo ruim genomen, dat kwallen,

vislarven en intvissen ruimschoots een plaats is ingeruimd. Er is zelfs een fascinerend, rijk geïllustreerd hoofdstuk over de diepzee en haar geheimen.

Deel twee: 'Fish and fisheries' is nog maar enkele maanden uit. Het is in dezelfde heldere gespreksstijl geschreven, behandelt de belangrijkste consumptievissen, de vangst en visserijproblematiek. Zo tussen de regels door staat er heel wat in waarmee de zee-aquariumhouder zijn voordeel kan doen. Zeebodem, migratie, diergemeenschappen worden er besproken, ook de menigte nutteloze zaken als zeesterren, hermietkreeften, haaien en andere dieren die tijdens het vissen in het trawl-net geraken, zijn met zorg bekeken en dikwijls afgebeeld. En dit brengt ons op het laatste punt van bespreking: de afbeeldingen.

De twintig kleurenplaten waarmee elk deel is verlucht, geven aan dit werk een bijzondere waarde. Het zijn reproducties van aquarellen door de schrijver tijdens zijn tochten gemaakt naar levende vangsten. Het zijn meesterwerkjes, ook naar kleur en compositie, waarop men niet gauw uitgekeken raakt.

De schitterende (micro)foto's van D.P. Wilson die ook in dit werk niet ontbreken, naast de aquarellen, doen ons opnieuw beseffen dat wetenschap en kunst elkaar volstrekt niet behoeven te haten.

A. Amir, Utrecht

V E R S C H E N E N B O E K E N

DIATOMEËN-FLORA van NEDERLAND ; 3^e aflev. 1959.

A. van der Werf & H. Huls.

Te bestellen door storting van f5,20 op postgiro 152239, van A.v.d. Werff, te Abcoude.

Zorg dat u dit belangrijke werk compleet krijgt!

DE WERELD VAN HET DIER ONTSLOTEN.

J. Bokma & E. Penkula 1959
Phoenix-Pocket N° 28, W. de Haan NV, Zeist f2,95.
159 bladz.; 11,5 x 19 cm; 54 foto's; 51 fig.;
Een groot deel van het boekje gaat over zeedieren.

HET LEVEN OP DE ZEEBODEM.

H.S. Puyol.
Uit de reeks: "De wonderbare wereld",
Uitgev. Dupuis, Antwerpen, Den Haag.
ca. 50 pag.; veel gekl. ill.; voor de jeugd.

DIE VÖGEL DER MEERE door W.B. Alexander

Paul Parey Verlag, Hamburg und Berlin, 1959.
221 pag.; 174 afbn.; DM 20.-.
Over zeevogels van de hele wereld; veel foto's.

THE SEA-HORSE AND ITS RELATIVES.

G. Whitley & J. Allen.
Georgian House, Pty., Ltd., Melbourne, 1958.
ix + 84 pag.; 30 s.; (= ca. f18.-.) geïll.
Over gedrag, bouw, voortplanting, taxonomie;
ongeveer 100 soorten besproken; goede recensie
in het tijdschrift "Nature".

MANGROVES OF THE WORLD. door V.J. Chapman.

L. Hill, London, 1959
deel uit de serie "Plant Science Monographs".

THE BIOLOGY OF MARINE ANIMALS. door C. Nicol.

Isaac Pitman & Sons, Ltd., London, 1959. (ca. f45)
664 pag.; £3. 15 s.; geïll.; standaardwerk!

HOW ANIMALS MOVE door James Gray

Pelican Pocket N° 454; Penguin Books, England; 1959.
144 pag.; 52 fig.; 18 foto's; f2.10.

THE LIFE IN THE SEA door R. Buchsbaum.

Univ. of Oregon Press, Eugene, Ore., 1955
x + 101 pag.; 9 afbn.; 35 pln.; \$ 1.50.

OPTIQUE DE LA PHOTOGRAPHIE SOUS-MARINE.

C. Maureau. 1958
Notes Techns. N° 75; Publ. Sci. et Techn. du
Ministère de l'Air. Paris.
18 x 27 cm; 104 pag.; 58 fign.; 1800 frs.

KWALLEN door Kees Hana

N° 722 van de bekende AO-Reeks, waarvan de deel-
tjes wekelijks verschijnen. Stichting IVIO,
Amsterdam. 1958.
12 x 18 cm; 16 pag.; 16 afbn.; f 0,50.

MET EEN SCHEPNET AAN HET ADRIATISCHE STRAND

Prof. Dr. A. Stolk.
N° 675 van de AO-Reeks.
Deze reeks wordt binnenkort besproken.

F I L M A V O N D E N

Naar aanleiding van enige zeer succesvolle film-
avonden heeft het bestuur van de Ned. Ver. voor
Onderwatersport "Baracuda" (aangesl. bij de Ned.
Bond voor O.W.Sport), besloten deze winter regel-
matig filmavonden en lezingen te geven in een
zaaltje in Rijswijk.

De programma's van deze avonden zullen bestaan
uit films over onderwatersport, zeebiologie, alge-
mene biologie, visserij, toerisme, enz.

Tot ons genoegen ontvingen wij van het bestuur
Van "Baracuda" bericht dat deze avonden ook toe-
gankelijk zullen zijn voor de leden van BM. Zij,
die regelmatig de aankondigingen voor deze film-
avonden wensen te ontvangen, gelieven dit per
briefkaart op te geven aan :

H.A. van Vlimmeren Jr., Vlierboomstr. 366^A
DEN HAAG

SCHRIFTELIJKE ALGEMENE LEDENVERGADERING

Als er geen bezwaren binnen komen, willen we op 30 nov. as. een algemene vergadering schriftelijk houden.

Agenda: 1. Ingekomen stukken

2. Voorstel contributieverhoging tot f 7,50.

3. Bestuurswijzigingen

Toelichting: In de laatste jaren zijn de kosten voor

DE KOR voortdurend gestegen. (papier, inkt, stencils, drukken van omslagen en banderolles, typwerk, illustratie-materiaal, frankering, en wat dies meer zij) Om zonder enorme moeite een sluitende begroting te kunnen krijgen, en tevens DE KOR nog beter te kunnen illustreren, is het onvermijdelijk, dat de contributie van 6 gulden op 7½ gulden wordt gebracht. Wanneer we de stijgende lijn, die in het blad zit, in aanmerking nemen, gelooven we, dat dit redelijk is, en we zijn er van overtuigd, dat slechts weinigen onder u deze verhoging een onoverkomelijk bezwaar zullen vinden. Voor huisgenoot-leden, die DE KOR niet ontvangen, bedraagt de contributie f2.50 per jaar.

De heer Compaan ziet zich, door studie genoodzaakt, zijn functie als redacteur van DE KOR neer te leggen, en als bestuurslid af te treden. De heer Westenberg zal door een aanstaand verblijf in het buitenland zijn functie als penningmeester niet langer kunnen uitoefenen. Het bestuur stelt nu voor:

als penningmeesteresse: mevr. A.G.W.v. Vlimmeren-Schippers,
als redacteur-

bestuurslid : de heer H.A.v. Vlimmeren Jr.,

als tweede

redacteur : de heer Ridder van Doorne.

De namen van eventuele tegencandidaten dienen uiterlijk 14 december ter kennis van de algemeen secretaris te zijn gebracht. Dit geldt ook voor alles wat een ieder van u op deze vergadering ter sprake zou willen brengen.

namens het algemeen bestuur, de algemeen secretaris

J.H.Kroon, Leeuwerikstraat 8, Leiden. tel: 01710-21285

NIEUWE AANWINSTEN VAN DE BM-BIBLIOTHEEK

Kwallen, Kees Hana.

Met een schepnet aan het Adriatische strand

Prof.Dr.A.Stolk

Herstel van schade aan gebouwen, ontstaan door
overstroming met zeewater. TNO-Nieuws 1955/317

Verslag van de Zoologische Excursie naar Wales.

Amsterdam, 1-6-1959.

Darwin-VII: Colorful creatures of the Coral Reefs

LIFE, 17-8-1959

Zeewateraquarium en Terrarium (Album) Portielje

De wonderwereld der natuur: De Kosmos. 1959

prof.A.Mair unter der Eggen.

In de binnenlanden van Brazilië . R.Katz.

Dieren om ons heen. A. & M.Devoe.

Bulletin of Aquatic Biology. pag.33 t/m 44(1959)

Op pag. 41 t/m 43 het artikel van De Graaf

over het gebruik van Lindaan.

The coastal waters of the Netherlands as an
environment of molluscal life. I.Kristensen.

(komt in het nederlands in DE KOR)(Uit Basteria)

De bewoners van de Waddenzee. I.Kristensen.

Uit: Natura 1958, juli/augustus. (komt in De Kor)

Onze hartelijke dank aan alle goede gevers.

.....
Lezers die nog nummers missen van 1959 worden
vriendelijk verzocht ons dit even te berichten,
opdat wij zonder verdere verplichtingen uwer-
zijds in de leemte kunnen voorzien. Onze admi-
nistratie op dit punt is een pietsie vaag.
Het januari-nummer "staat op de persen" en volgt
zo spoedig mogelijk.
.....

Wie van u zag wel eens Anemonia sulcata zijn rose
punten afstoten ?? Gaarne waarnemingen, over dit
vreemde verschijnsel, dat verscheidene haagse
liefhebbers hebben waargenomen. Liefst met een
zo volledig mogelijke omschrijving, van de om-
standigheden waaronder het gebeurde. Dank U !
.....